

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka (przewodniczący)

SSN Leszek Bielecki

SSN Robert Stefanicki (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania D.K. i V. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Warszawie

o objęcie ubezpieczeniem społecznym,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 28 listopada 2023 r.,

skarg kasacyjnych odwołujących się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie

z dnia 30 listopada 2020 r., sygn. akt III AUa 536/19,

**uchyla zaskarżony wyrok i znosi postępowanie przed Sądem
Apelacyjnym w Szczecinie od dnia 19 października 2020 roku oraz
przekazuje sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania i
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

(J.C-S.)

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie decyzją z 3 października 2018 r. stwierdził, że D. K. jako pracownik u płatnika składek V. sp. z o.o. w W. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 21 maja 2018 r.

Ubezpieczony w odwołaniu od powyższej decyzji podniósł m.in., że w dniu 16 maja 2018 r. objął funkcję prezesa zarządu V. sp. z o.o. w W., a w dniu 18 maja 2018 r. zawarł z pełnomocnikiem spółki R. M., umowę o pracę na stanowisku prezesa zarządu za wynagrodzeniem w kwocie 8000 zł. Obowiązywało go podporządkowanie autonomiczne i do jego obowiązków należało prowadzenie bieżących spraw spółki, dokonywanie zakupów wierzytelności oraz ich egzekucja. Świadczenie pracy na powyższym stanowisku rozpoczął 21 maja 2018 r. i od tego dnia zgłoszony został do ubezpieczeń społecznych. Ponadto wskazano, że w trakcie zatrudnienia ubezpieczony wykonał szereg czynności, w tym z tytułu umów cesji wierzytelności, które stanowią o rzeczywistym świadczeniu pracy. W dniu 5 czerwca 2018 r. w związku z wypadkiem w pracy stał się on niezdolny do pracy.

W oparciu o powyższą argumentację D. K. wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez stwierdzenie, że ubezpieczony jako pracownik u płatnika składek V. sp. z o.o. w W. podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od 21 maja 2018 r. Stanowisko ubezpieczonego było zbieżne ze stanowiskiem płatnika.

Sąd Okręgowy w Koszalinie wyrokiem z 18 lipca 2019 r. oddalił odwołania (punkt I orzeczenia) i zasądził od ubezpieczonego D. K. i V. spółki z o.o. w W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Warszawie kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II orzeczenia).

Z rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego nie zgodzili się ubezpieczony i płatnik składek. Zaskarżyli wyrok w całości i w tożsamyh apelacjach rozstrzygnięciu zarzucili m.in.:

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie błędnej oceny zebranego materiału dowodowego i wysnucie wniosków sprzecznych z pozostałym materiałem dowodowym oraz zasadami logicznego myślenia i doświadczenia życiowego poprzez wskazane w apelacji ustalenia m.in., że D. K. nie podlegał podporządkowaniu pracowniczemu w spółce, gdy z zebranego materiału dowodowego wynika, że w ramach stosunku pracy miał on podporządkowanie

autonomiczne w związku z czym podlegał kontroli i realizował wytyczne zgromadzenia wspólników,

- naruszenie zasady wszechstronnego rozważenia zebranego materiału wynikającego z art. 233 § 1 k.p.c. poprzez bezzasadne pominięcie oceny dowodów, dopuszczonych przez Sąd w postaci m.in. informacji, że D. K. realizował obowiązki pracownicze wskazane w umowie o pracę, zważywszy, że otwierał i prowadził zgromadzenia wspólników jako prezes zarządu,

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 244 § 1 k.p.c. w zakresie, w jakim Sąd Okręgowy pominął w ramach wszechstronnej oceny materiału dowodowego, ocenę dokumentów urzędowych dopuszczonych postanowieniem z 4 lipca 2019 r. w postaci pism organu rentowego oraz prawomocnych jego decyzji odnośnie powstałej niezdolności do pracy,

- naruszenie art. 207 § 6 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie w stosunku do twierdzeń i wniosków dowodowych organu rentowego złożonych z przekroczeniem wyznaczonego przez Sąd terminu, w sytuacji, gdy organ rentowy nie uprawdopodobnił tego, że nie zgłosił na wcześniejszym etapie wniosku o przesłuchanie świadka oraz nie podniósł zarzutu fikcyjnego udziału drugiego wspólnika lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w postępowaniu albo że występują inne wyjątkowe okoliczności,

- naruszenie art. 22 § 1 k.p., art. 83 § 1 k.c. oraz art. 58 § 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p. poprzez dokonanie błędnej wykładni tych przepisów prowadzącej do uznania przez Sąd, że w ramach stosunku pracy pomiędzy pracownikiem (będącym jednocześnie wspólnikiem i członkiem zarządu w ramach powołania na funkcję) a spółką z ograniczoną odpowiedzialnością niezbędnym elementem jest ściśle podporządkowanie pracownicze zarówno w sferze organizacyjnej, jak i osobistej oraz że brak takiego nadzoru świadczy o pozorności i nieważności czynności prawnej,

- naruszenie art. 58 § 2 k.c. i art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. poprzez zastosowanie w przedmiotowej sprawie tychże przepisów w sytuacji, gdy z zebranego materiału dowodowego nie wynika, że: umowa o pracę zawarta pomiędzy D. K. a V. sp. z o.o. w W. była nieważna z powodu zawarcia jej dla pozoru, a ubezpieczony nie wykonywał powierzonych mu obowiązków pracowniczych i jego

wynagrodzenie na poziomie 8000 zł netto narusza zasady współzycia społecznego, w szczególności, gdy żadna ze stron zarzutu takiego nie sformułowała.

Zdaniem Sądu odwoławczego apelacje płatnika składek i ubezpieczonego nie zasługiwały na uwzględnienie. Analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym rozbudowanych zarzutów apelacyjnych, doprowadziła Sąd Apelacyjny do wniosku, że zaskarżony wyrok jest prawidłowy.

Sąd drugiej instancji wyrokiem z 30 listopada 2020 r. oddalił wniesioną apelację. Sąd ten dokonując własnej oceny materiału procesowego, stwierdził, że Sąd pierwszej instancji w sposób prawidłowy przeprowadził postępowanie dowodowe, a poczynione ustalenia faktyczne odnoszące się do stwierdzenia braku podporządkowania pracowniczego nie są wadliwe i znajdują odzwierciedlenia w treści przedstawionych w sprawie dowodów. Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie ulega wątpliwości, że ubezpieczony w spornym okresie do 12 grudnia 2018 r. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy równolegle na stanowisku prezesa zarządu spółki, doradcy prawnego w L. sp. z o.o. w W., a do 30 kwietnia 2019 r. na stanowisku prokurenta w B. sp. z o.o. w U.. Obiektywnie oceniając od 21 maja 2018 r. do 30 kwietnia 2019 r., nie mógł równocześnie należycie wywiązywać się z obowiązków pracowniczych w trzech spółkach, w tym w V. sp. z o.o. w W.. Stanowisko ubezpieczonego jakoby zadaniowy czas pracy nie pozbawiał go zdolności do świadczenia pracy, w takim wymiarze nie jest przekonujące, w szczególności w kontekście twierdzenia ubezpieczonego, że w V. sp. z o.o. w W. wykonywał szereg obciążających go czasowo czynności. W spółce tej ubezpieczony nie podlegał poleceniom pracowniczym, wobec czego od samego początku rzekomego zatrudnienia brak było niezbędnego dla powstania stosunku pracy elementu, jakim jest podporządkowanie pracownicze. Nie sposób uznać, aby ubezpieczony będący zarazem wspólnikiem posiadającym przeważający pakiet udziałów w wymienionej spółce, był przełożonym dla siebie samego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dopuszcza się pracownicze zatrudnienie na stanowiskach członków zarządu, wspólników spółek z ograniczoną odpowiedzialnością zarówno jednoosobowych, jak i wieloosobowych. Na zauważenie zasługuje wyrok z 18 listopada 2021 r. (III USKP 32/21), w którym podkreśla się występujące tendencje jurydyczne do obejmowania ubezpieczeniem

pracowniczym wspólników tych spółek. Problem powstaje w momencie, kiedy taki wspólnik jest jedynym lub prawie jedynym udziałowcem. W takich okolicznościach status wykonawcy pracy, czyli pracownika zostaje wchłonięty przez status właściciela kapitału. W tych przypadkach nie może być mowy o zatrudnieniu w ramach stosunku pracy wspólnika, zważywszy, że wykonuje on czynności we własnym interesie i na swoje ryzyko.

Zgromadzenie wspólników reprezentowane przez babcię ubezpieczonego K.K., faktycznie nie wydawało żadnych poleceń służbowych. Dokumenty związane z wyjazdami służbowymi były zatem wykreowane przez ubezpieczonego dla wytworzenia przekonania o istnieniu stosunku pracy i w jego ramach podporządkowania pracowniczego. Sąd Apelacyjny kierując się utrwalonymi poglądami judykatury, zważył, że w sprawie niewątpliwie występuje logicznie powiązany ciąg zdarzeń, pozwalający na wyprowadzenie wniosku o pozorności zatrudnienia pracowniczego, poczynwszy od 21 maja 2018 r., przy większościowym zarazem pakiecie udziałów ubezpieczonego w spółce (400 udziałów na łącznie 500 udziałów). Dokonana przez Sąd Apelacyjny analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym pod kątem podnoszonych w apelacji zarzutów doprowadziła do wniosku, że prawidłowo została zinterpretowana przez Sąd pierwszej instancji jedna z konstytutywnych cech zobowiązania pracowniczego, jakim jest podporządkowanie pracodawcy (art. 22 § 1 k.p.). Sąd Apelacyjny podzielił zarazem wykładnię zastosowanych w niniejszej sprawie przepisów art. 6 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej. Ubezpieczony posiadał 80% udziałów, a właścicielem pozostałych 20% udziałów była K. K.. Ubezpieczony był większościowym udziałowcem do czasu zbycia udziałów, co uczynił po dacie ogłoszenia wyroku Sądu pierwszej instancji. Sprzedaż przez ubezpieczonego części posiadanych udziałów (tj. 200 udziałów) innej spółce pozostaje bez znaczenia prawnego dla oceny w niniejszej sprawie. Skoro ubezpieczony zachował dominującą pozycję kapitałową, to nie zachodzi przesłanka odpłatności pracy, gdyż do przesunięcia majątkowego dochodzi w ramach majątku samego wspólnika. Zawarcie umowy o pracę ze spółką, w której jest się większościowym udziałowcem na stanowisku prezesa zarządu, zdaniem Sądu Apelacyjnego, jest obejściem przepisów prawa. Jest to zatrudnienie samego siebie w ramach prowadzonej działalności

gospodarczej i jako takie nie wywołuje skutków prawnych. Skoro zatem stosunek między ubezpieczonym a spółką nie spełniał niezbędnych cech stosunku pracy, to wykluczona jest możliwość uznania go za prawidłowy, czego konsekwencją jest brak możliwości podlegania z tego tytułu obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu. Sąd drugiej instancji przeprowadził dowód z uzupełniającego przesłuchania ubezpieczonego, ale nie zmieniło to przyjętych zasadniczych ustaleń faktycznych. Zeznania ubezpieczonego świadczą o wykreowanym przez niego stosunku pracowniczym, w sytuacji, gdy sam potwierdził, iż mimo formalnego podlegania zgromadzeniu wspólników, nikt z członków organu, nie wydawał mu poleceń służbowych. Przyznał, że K. K., babcia ubezpieczonego, mająca w maju 2018 r. 67 lat, z zawodu szlifierz, przed emeryturą pracująca w teatrze jako garderobiana, bileterka i szatniarka, poza zadaniami wynikającymi z k.s.h. dla zgromadzenia wspólników, nie wykonywała żadnych innych zadań, a zatem i nie wydawała wnukowi jakichkolwiek poleceń służbowych. Nawet przy podporządkowaniu autonomicznym za iluzoryczny należy uznać nadzór pracowniczy.

Skargi kasacyjne od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 30 listopada 2020 r. wniósł zarówno ubezpieczony, jak i płatnik. Oparli je na tożsamych podstawach, czyli na podstawie naruszenia przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy tj.: art. 381 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i pominięcie dowodów z:

- a. oświadczenia płatnika składek z 1 sierpnia 2019 r. na okoliczność, że płatnik składek nałożył na D.K. karę pracowniczą w postaci kary nagany;
- b. odpisu wyroku z 4 sierpnia 2020 r. wydanego przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o sygn. akt VIII P 435/19 (którym Sąd uchylił karę porządkową nagany nałożoną na powoda D. K. w dniu 31 lipca 2019 roku) wraz z uzasadnieniem;
- c. oświadczenia V. sp. z o.o. w W. z 1 sierpnia 2019 r. na okoliczność, że płatnik składek oświadczeniem tym wypowiedział D. K. dotychczasowe warunki pracy i płacy na zajmowanym stanowisku pracy;
- d. odpisu wyroku z 2 października 2020 r. wydanego przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o sygn. akt VIII P 436/19 (którym Sąd przywrócił D. K. do

pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy w V. sp. z o.o. w W.) wraz z uzasadnieniem;

e. odpisu wyroku z 1 sierpnia 2019 r. wydanego przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o sygn. akt VIII P 706/18, w którym Sąd zasądził od V. sp. z o.o. w W. na rzecz D. K. kwotę 178 923,00 zł z tytułu premii wraz z uzasadnieniem;

f. nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym wydanym dnia 26 sierpnia 2019 roku przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń społecznych w sprawie o sygn. akt VIII Np 116/19 na okoliczność ustalenia, iż Sąd zasądził od płatnika składek na rzecz pracownika D. K. wynagrodzenie w kwocie 11386,39 zł brutto za czerwiec 2019 r.;

g. prawomocnej decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie wydanej 22 sierpnia 2019 roku nr [...] na okoliczność ustalenia, iż organ rentowy wydał decyzję administracyjną stwierdzającą, że D. K. nie podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności jako wspólnik V. sp. z o.o. w W., bowiem nie jest on jedynym wspólnikiem tej spółki;

h. odpisu postanowienia Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego z dnia 2 czerwca 2020 r. (którym Sąd upoważnił K. K. do zwołania Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników V. sp. z o.o. w W.) wraz z kopią zaproszenia na Zgromadzenie Wspólników oraz potwierdzeniami nadania i odbioru;

i. protokołu ze Zgromadzenia Wspólników z 10 października 2020 r. wraz z listą obecności;

j. protokołu Zgromadzenia Wspólników V. sp. z o.o. w W. z 30 czerwca 2019 r.;

k. protokołu Zgromadzenia Wspólników V. sp. z o.o. w W. z 31 lipca 2019 r.;

l. protokołu Zgromadzenia Wspólników V. sp. z o.o. w W. z 31 sierpnia 2019 r.,

m. akty następujących postępowań sądowych tj.: [...], podczas gdy powyższe dowody zawierają informacje istotne dla rozstrzygnięcia sprawy w rozumieniu art. 227 k.p.c., ponieważ wynika z nich, że: D. K., wykonując obowiązki

na stanowisku prezesa zarządu oraz windykatorka w V. sp. z o.o. w W. podlegał służbowo powyższej spółce, to natomiast jednoznacznie wskazuje, że umowa o pracę między ubezpieczonym a płatnikiem składek nie została zawarta dla pozor; Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił, iż D. K. nie jest jedynym wspólnikiem V. sp. z o.o. w W., dlatego nie podlega ubezpieczeniu jako jedyny wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością; potwierdzają rzeczywisty udział K. K. w działalności V. sp. z o.o. w W. (wystąpiła ona z wnioskiem o przeprowadzenie zgromadzenia wspólników); D. K. działał w imieniu i na rzecz V. sp. z o.o. w W. w charakterze jej reprezentanta, co zgodnie z zawartą przez ubezpieczonego i V. sp. z o.o. w W. wchodzi w zakres obowiązków pracownika – reprezentanta spółki i windykatorka, a w konsekwencji prowadzi do naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez nieprzeprowadzenie dowodów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a następnie poczynienie błędnych ustaleń faktycznych, przy czym wskazane naruszenia doprowadziły do pozbawienia strony możliwości ochrony swoich praw i powodują nieważność postępowania, zgodnie z art. 379 pkt 5 k.p.c.

Strona skarżąca wskazała ponadto na naruszenie:

1. art. 45 ust. 1 i art. 2 Konstytucji oraz art. 365 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie i naruszenie prawa do wiążącego orzeczenia, a także zasady demokratycznego państwa prawa, bowiem orzeczenie jest sprzeczne z wiążącymi ustaleniami Sądu poczynionymi w prawomocnym wyroku z: 4 sierpnia 2020 r. wydanym przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o sygn. akt VIII P 435/19; 2 października 2020 r. wydanym przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o sygn. akt VIII P 436/19; 1 sierpnia 2019 r. wydanym przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o sygn. akt VIII P 706/18 oraz nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym wydanym dnia 26 sierpnia 2019 roku przez Sąd Rejonowy dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń społecznych w sprawie o sygn. akt VIII Np 116/19, w których to wyrokach Sąd ustalił, że umowa między D. K. oraz V. sp. z o.o. w W. została zawarta skutecznie, oraz była faktycznie wykonywana;

2. art. 45 ust. 1 i art. 2 Konstytucji oraz art. 16 § 3 k.p.a. i art. 110 k.p.a. poprzez ich niezastosowanie i naruszenie prawa do wiążącej decyzji administracyjnej, a także zasady demokratycznego państwa prawa, bowiem zawarte w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 30 listopada 2020 r. sygn. akt III AUa 536/19, a wcześniej w wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 18 lipca 2019 r. sygn. akt IV U 970/18 ustalenie, że umowa o pracę między D. K. i V. sp. z o.o. w W. została zawarta dla pozorów, gdyż zatrudnienie ubezpieczonego stanowiło w istocie zatrudnienie samego siebie, jest sprzeczne z prawomocną decyzją Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie z 22 sierpnia 2019 r. nr [...], w której organ rentowy odmówił uznania D. K. za ubezpieczonego, powołując się na fakt, że nie był on jedynym współnikiem V. sp. z o.o. w W., przy czym wskazane naruszenie doprowadziło do pozbawienia strony możliwości skutecznej ochrony swoich praw i powoduje nieważność postępowania, zgodnie z art. 379 pkt 5 k.p.c.;

3. art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. oraz art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców w zw. z art. 234 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez przerzucenie na ubezpieczonego ciężaru dowodowego – obowiązku wykazania, że umowa o pracę nie została zawarta dla pozorów i była faktycznie wykonywana; przy czym wskazane wyżej naruszenia doprowadziły do pozbawienia strony możliwości ochrony swoich praw i powodują nieważność postępowania, zgodnie z art. 379 pkt 5 k.p.c.,

4. art. 244 § 1 i art. 252 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie oceny dokumentów urzędowych tj.: wyroku z 4 sierpnia 2020 r. wydanego przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o sygn. akt VIII P 435/19; wyroku z dnia 2 października 2020 r. wydanego przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o sygn. akt VIII P 436/19; wyroku z dnia 1 sierpnia 2019 r. wydanego przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o sygn. akt VIII P 706/18; nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym wydanym 26 sierpnia 2019 roku przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w

Warszawie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń społecznych w sprawie o sygn. akt VIII Np 116/19 i decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie wydanej dnia 22 sierpnia 2019 roku nr [...], podczas gdy dokumentom tym przysługuje domniemanie zgodności z prawdą tego, co zostało w nich stwierdzone, natomiast ciężar obalenia domniemania spoczywał na organie rentowym;

5. art. 41 ust. 12 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 234 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy z przepisu tego wynika domniemanie prawne wiążące Sąd w zakresie dotyczącym prawidłowości informacji zawartych w imiennych raportach miesięcznych składanych przez V. sp. z o.o. w W. za pracownika D. K., zaś w trakcie postępowania żadna ze stron nie kwestionowała treści raportów;

6. art. 316 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie zmiany stanu faktycznego w sprawie, polegającej na tym, że doszło do sprzedaży przez ubezpieczonego części posiadanych udziałów w V. sp. z o.o. w W. (tj. 200 udziałów) innej spółce, ponieważ zdaniem Sądu drugiej instancji fakt ten pozostaje bez znaczenia prawnego dla oceny niniejszej sprawy, ze względu na fakt, że sprzedaż miała miejsce po wydaniu wyroku Sądu pierwszej instancji, podczas gdy Sąd Apelacyjny powinien uwzględnić stan faktyczny istniejący w chwili zamknięcia rozprawy przed Sądem drugiej instancji, co oznacza, że Sąd Apelacyjny nie miał podstaw do ustalenia, że D. K. jest współnikiem większościowym (ponieważ posiada obecnie 40% udziałów);

7. art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 30 listopada 2020 r. sygn. akt III AUa 536/19, za podstawę rozstrzygnięcia art. 83 § 1 k.c., mimo że przepis ten nie został wskazany w decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie nr [...] (w której wskazano jako podstawę orzekania art. 58 § 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p.), ale w wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 lipca 2019 r. sygn. akt IV U 970/18;

8. art. 78 Konstytucji RP poprzez pozbawienie ubezpieczonego prawa do dwuinstancyjnego postępowania, ponieważ jako podstawę orzekania w wyroku Sądu

Apelacyjnego w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 30 listopada 2020 r. sygn. akt III AUa 536/19, a wcześniej w wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 lipca 2019 r. sygn. akt IV U 970/18 przyjęto art. 83 § 1 k.c., mimo że przepis ten nie został wskazany w decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie nr [...], w której wskazano jako podstawę orzekania art. 58 § 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p., co w konsekwencji spowodowało, że ubezpieczony nie mógł, wnosząc odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przewidywać, że Sąd będzie rozpatrywał zastosowanie art. 83 § 1 k.c. i oznacza, że ubezpieczony mógł odnieść się do tej podstawy rozstrzygnięcia dopiero na etapie postępowania przed Sądem Apelacyjnym;

9. art. 4 ust. 3 w zw. z art. 4 ust. 4aa ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym w zw. z art. 244 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie i pominięcie okoliczności, że wydruki informacji z KRS mają moc dokumentów urzędowych i jako takie są objęte domniemaniem z art. 244 § 1 k.p.c., które nie zostało obalone w toku postępowania, a w konsekwencji błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na przyjęciu, że udział K.K. w V. sp. z o.o. w W. był iluzoryczny;

10. art. 17 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym w zw. z art. 234 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie i nieuwzględnienie domniemania, że dane wpisane do KRS są prawdziwe, podczas gdy wiążące Sąd domniemanie nie zostało obalone w toku postępowania, przy czym wskazane powyżej naruszenia doprowadziły do pozbawienia strony możliwości ochrony swoich praw i powodują nieważność postępowania, zgodnie z art. 379 pkt 5 k.p.c.

11. art. 47b § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych poprzez błędne zastosowanie polegające na zmianie składu orzekającego w sytuacji, kiedy zastępowana przez sędzię SSA X.Y. sędzia SSA Y.Z. w dniu rozprawy tj. 26 listopada 2020 r. korzystała z jednodniowego urlopu na żądanie na podstawie art. 167² k.p., podczas gdy urlop nie uzasadniał zmiany składu orzekającego na podstawie art. 47b § 1 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, gdyż nie zaistniała niemożność rozpoznania sprawy w

dotychczasowym składzie ani długotrwała przeszkoda w rozpoznaniu sprawy w dotychczasowym składzie, co oznacza, że skład sądu był sprzeczny z przepisami prawa, a w konsekwencji, że na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c. postępowanie należy uznać za nieważne;

12. art. 367 § 3 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie i jedynie formalne, a nie faktyczne rozpoznanie sprawy przez trzech sędziów zawodowych, a to ze względu na fakt, że SSA X.Y. została wyznaczona na zastępstwo i uczestniczyła jedynie w rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku tj. w rozprawie, która odbyła się dnia 26 listopada 2020 r., co skutkowało wydaniem wyroku z naruszeniem art. 233 § 1 k.p.c., ponieważ sędzia SSA X.Y. nie miała możliwości, aby wszechstronnie rozważyć zebrany materiał dowodowy, co oznacza, że skład sądu był sprzeczny z przepisami prawa, a w konsekwencji, że na podstawie art. 379 pkt 4 i 5 k.p.c. postępowanie należy uznać za nieważne;

13. art. 45 ust. 1 Konstytucji w zw. z art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez zaniechanie weryfikacji, czy rozpoznanie sprawy, w której stroną jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych, pozwala sądowi na zachowanie zasad bezstronności, niezależności i niezawisłości, w szczególności biorąc pod uwagę fakt, w składzie orzekającym zasiadała SSA Y.Y., powołana na stanowisko SSA w Szczecinie na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw;

14. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie i zaniechanie wszechstronnego rozważenia zebranego w pierwszej instancji i postępowaniu apelacyjnym materiału dowodowego, co skutkowało nierozpoznaniem sprawy co do istoty przez Sąd Apelacyjny, który nie odniósł się do zarzutów wskazanych przez ubezpieczonego w złożonej apelacji, ani nie rozważył materiału dowodowego przedstawionego przez ubezpieczonego w apelacji oraz w toku postępowania przed Sądem II instancji;

15. art. 385 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie i oddalenie apelacji przez Sąd drugiej instancji, podczas gdy zasługiwała ona na uwzględnienie;

16. art. 386 § 4 k.p.c. poprzez jego błędne niezastosowanie i zaniechanie przez Sąd drugiej instancji przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi

pierwszej instancji, mimo że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, przy czym wskazane naruszenie doprowadziło do pozbawienia strony możliwości ochrony swoich praw i powoduje nieważność postępowania, zgodnie z art. 379 pkt 5 k.p.c.

Strona skarżąca wskazała również na naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie tj.:

1. art. 58 § 2 k.c. oraz art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. poprzez ich błędną wykładnię i uznanie, że mogą one być stosowane łącznie, podczas gdy te przepisy mają zastosowanie w odrębnych stanach faktycznych i nie mogą być stosowane łącznie, gdyż art. 58 § 2 k.c. odnosi się do treści oświadczeń woli składanych przez strony, natomiast art. 83 k.c. do woli stron przy składaniu oświadczeń;

2. art. 22 § 1 k.p. i art. 83 § 1 k.c. art. 58 § 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p. poprzez błędną wykładnię i uznanie, że umowa zawarta między wspólnikiem większościowym i spółką jest co do zasady umową zawartą dla pozorów, podczas gdy w przypadku osoby zarządzającej zakładem pracy podległość wobec pracodawcy wyraża się w respektowaniu uchwał Zgromadzenia Wspólników i wypełnianiu obowiązków nałożonych umową o pracę oraz wynikających z kodeksu spółek handlowych;

3. art. 22 § 1 k.p. poprzez jego niezastosowanie, mimo że z zebranego materiału dowodowego jednoznacznie wynika, że D. K. świadczy od 21 maja 2018 r. do nadal pracę na rzecz płatnika składek na podstawie zawartej umowy o pracę;

4. art. 3 k.s.h. w zw. z art. 151 § 3 k.s.h. w zw. z art. 159 k.s.h. poprzez ich błędną wykładnię, prowadzącą do przyjęcia, iż udział wspólnika K. K. był „iluzoryczny”, podczas gdy z treści wskazanych przepisów wynika, że jako wspólnik była ona zobowiązana do wniesienia wkładu na pokrycie kapitału zakładowego, a z przedstawionych dowodów wynika, że nie tylko wywiązała się z tego obowiązku, ale również brała regularny i efektywny udział w działalności spółki;

5. art. 3 k.s.h. w zw. z art. 151 § 3 k.s.h. w zw. z art. 159 k.s.h. poprzez ich błędną wykładnię, prowadzącą do przyjęcia, iż wykonywanie przez ubezpieczonego obowiązków w spółce mieściło się w ramach jego obowiązków jako wspólnika, podczas gdy z treści wskazanych przepisów wynika, że jako wspólnik ubezpieczony był zobowiązany jedynie do wniesienia wkładów na pokrycie kapitału

zakładowego, zatem podstawą wykonywania przez niego pozostałych czynności w spółce była umowa o pracę;

6. art. 6 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że ubezpieczony nie podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik, ponieważ jest większościowym wspólnikiem, podczas gdy taka wykładnia jest sprzeczna z wykładnią dokonaną w prawomocnej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie z dnia 22 sierpnia 2019 r. nr [...], w której Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił uznania D. K. za ubezpieczonego, powołując się na fakt, że nie był on jedynym wspólnikiem V. sp. z o.o. w W. oraz poprzez błędne zastosowanie ww. przepisów, podczas gdy w sprawie powinien mieć zastosowanie art. 6 pkt 1 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, a ubezpieczony powinien zostać objęty ubezpieczeniem społecznym jako pracownik V. sp. z o.o. w W..

Skarżący wniesli o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, uchylenie w całości wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 30 listopada 2020 r. oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie, przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Koszalinie lub innemu sądowi okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania we wszystkich instancjach ewentualnie (w przypadku, gdyby nie został uchylony wyrok Sądu Okręgowego) przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Szczecinie lub innemu sądowi apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania we wszystkich instancjach.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania strony skarżące podniosły to, że uchybienia popełnione przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie, a wcześniej przez Sąd Okręgowy w Koszalinie powodują nieważność postępowania na podstawie art. 379 pkt 4 i 5 k.p.c. Tym samym przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest uzasadnione na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. Skarga kasacyjna zasługuje na przyjęcie do rozpoznania również na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. jako oczywiście uzasadniona.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany organ rentowy wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od odwołującego się na rzecz Zakładu Ubezpieczeń

Spółecznych [...] Oddziału w Warszawie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest zasadna, stąd Sąd Najwyższy uchyła zaskarżony wyrok i znosi postępowanie przed Sądem Apelacyjnym w Szczecinie od dnia 19 października 2020 r. oraz przekazuje sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Prawo do ważnego postępowania sądowego jest jedną z podstawowych wartości demokratycznego systemu prawa. Droga do postępowania odwoławczego stanowi jeden z mechanizmów ochrony prawa do rzetelnego procesu, w którego skład wchodzi prawo do zaskarżenia i kontroli postępowań. Kontrola ta obejmuje spełnienie podstawowych gwarancji prawa do rzetelnego postępowania takich jak zapewnienie równouprawnienia, wysłuchania, jawności, bezstronności i niezawisłości sądu, a także efektywności ochrony. Nieważność postępowania ma charakter wadliwości względnej. Do jej stwierdzenia konieczne jest orzeczenie sądu. Istotne jest tutaj także to, że nieważność postępowania może stanowić samoistną podstawę zaskarżenia. Nieważność postępowania Sąd Najwyższy bierze pod uwagę z urzędu w granicach zaskarżenia. Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zostało uzasadnione na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.

Nieważność postępowania jest przyczyną odwoławczą, której skutek jest najdalej idący w postępowaniu, bowiem jest nim uchylenie orzeczenia. Skarżący orzeczenie nie musi wykazywać związku przyczynowo-skutkowego między uchybieniem procesowym powodującym nieważność postępowania a wynikiem sprawy (W. Siedlecki, Nieważność procesu cywilnego, Warszawa 1965, s. 111-112; A. Łazarska, Rzetelny proces cywilny, Warszawa 2012, s. 291; A. Łazarska, K. Górski, Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do art. 1-458¹⁶ pod red. T. Szanciło, Warszawa 2023, s. 1543).

Odnosząc się do zarzutu nieważności postępowania, należy podkreślić, że w zakresie kontroli Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym co do zasady znajduje się postępowanie przed Sądem drugiej instancji. Sąd Najwyższy może

uwzględnić też nieważność postępowania przed Sądem pierwszej instancji pośrednio, to jest w ramach rozpoznawania zarzutu naruszenia art. 386 § 2 k.p.c., pod warunkiem, że naruszenie to miało wpływ na rozstrzygnięcie (wyrok Sądu Najwyższego z 14 kwietnia 2016 r., II CSK 447/15, LEX nr 2023849). Nieważność postępowania zachodzi wówczas, gdy strona była rzeczywiście pozbawiona możliwości – wbrew swej woli – obrony swoich praw. Stwierdzenie, czy taki stan występuje, wymaga rozważenia, czy w konkretnej sprawie nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, czy uchybienie to miało wpływ na możliwość działania strony.

Pozbawienie strony możliwości obrony jej praw narusza zasadę równości stron, godzi w samą istotę procesu i stawia pod znakiem zapytania jego cel w konkretnym przypadku. W orzecznictwie Sądu Najwyższego występuje rozbieżność w interpretacji pojęcia „pozbawienia strony możliwości obrony”. W przeszłości wyrażone było stanowisko, że pozbawienie strony możliwości obrony swoich praw, aby mogło stanowić skuteczną podstawę nieważności, musi być całkowite, bezwzględnie wyłączać możliwość obrony. Zawężającą wykładnię uznaje się za niezgodną z zasadą prawdy i równouprawnieniem stron. Obecnie przeważa wykładnia przyjmująca szerokie i przy tym bardziej elastyczne wykładanie tego pojęcia. Dominuje więc zapatrywanie, że pozbawienie strony możliwości obrony jej praw obejmuje sytuacje, w których strona z powodu naruszenia przepisów postępowania przez sąd wbrew swojej woli zostaje skutecznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części, jeżeli skutków tego uchybienia nie można było usunąć przed wydaniem wyroku w danej instancji (A. Łazarska, K. Górski, Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do art. 1-458¹⁶ pod red. T. Szanciło, Warszawa 2023, s. 1353). Również w orzecznictwie uznaje się, że pozbawienie strony możliwości jej działania należy wiązać z uchybieniami procesowymi sądu lub strony przeciwnej naruszającymi przepisy postępowania, lub wynikające z nich zasady.

Sąd ma obowiązek (art. 214 § 1 k.p.c.) odroczenia rozprawy, jeżeli wystąpią okoliczności wskazujące na usprawiedliwioną niemożność stawienia się strony na rozprawę. Niniejszy przepis określa przypadki obligatoryjnego odroczenia rozprawy. Brak jej odroczenia pomimo zaistnienia ustawowych przesłanek stanowi uchybienie procesowe skutkujące nieważnością postępowania z uwagi na pozbawienie strony

możności obrony jej praw (J. Paszkowski, Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do art. 1-458¹⁶ pod red. T. Szanciło, Warszawa 2023, s. 994).

Podstawa nieważności postępowania wynikająca z art. 379 pkt 5 k.p.c. jest spełniona, jeśli z powodu wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej będących skutkiem naruszeń konkretnych przepisów k.p.c., których nie można było usunąć przed wydaniem wyroku w danej instancji, strona nie mogła wbrew swej woli brać i nie brała udziału w postępowaniu. Taka sytuacja wystąpiła w niniejszej sprawie.

Na marginesie nieważność postępowania zachodzi również, jeżeli skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa albo jeżeli w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy (art. 379 pkt 4 k.p.c.). W okolicznościach badanej sprawy z taką sytuacją mamy do czynienia. Nastąpiła zmiana składu orzekającego w sytuacji, kiedy zastępowana przez sędzię SSA X.Y. sędzia SSA Y.Z. w dniu rozprawy tj. 26 listopada 2020 r. korzystała z jednodniowego urlopu na żądanie na podstawie art. 167² k.p., podczas gdy urlop nie uzasadniał zmiany składu orzekającego na podstawie art. 47b § 1 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, gdyż nie zaistniała niemożność rozpoznania sprawy w dotychczasowym składzie ani długotrwała przeszkoda w rozpoznaniu sprawy w dotychczasowym składzie, co oznacza, że skład sądu był sprzeczny z przepisami prawa, a w konsekwencji, że na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c. postępowanie było nieważne. Art. 367 § 3 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie i jedynie formalne, a nie faktyczne rozpoznanie sprawy przez trzech sędziów zawodowych, a to ze względu na fakt, że SSA X.Y. została wyznaczona na zastępstwo i uczestniczyła jedynie w rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku tj. tej, która odbyła się dnia 26 listopada 2020 r., co skutkowało wydaniem wyroku z naruszeniem art. 233 § 1 k.p.c., ponieważ sędzia SSA X.Y. nie miała możliwości, aby wszechstronnie rozważyć zebrany materiał dowodowy, co oznacza, że skład sądu był sprzeczny z przepisami prawa, a w konsekwencji, że na podstawie art. 379 pkt 4 i 5 k.p.c. postępowanie należy uznać za nieważne. Zatem nie tylko z formalnego, ale także z merytorycznego punktu widzenia zmianę składu sądu należy ocenić jako wypełniającą przesłanki art. 379 pkt 4 k.p.c.

Z okoliczności faktycznych wynika, że Sąd Apelacyjny prowadził postępowanie, w tym przeprowadził rozprawę w dniu 26 listopada 2020 r. i wydał

wyrok 30 listopada 2020 r., a w międzyczasie Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników V. sp. z o.o. w W. w dniu 10 października 2020 r. podjęło uchwałę o zawieszeniu D. K. w czynnościach Prezesa Zarządu, poczynawszy od 19 października 2020 r., co oznacza, że od tej daty w zarządzie spółki istniały braki w organie powołanym do reprezentacji spółki. Zgodnie z aktualną informacją z Krajowego Rejestru Sądowego, którą Sąd powinien uwzględnić, organem uprawnionym do reprezentacji podmiotu jest zarząd – do składania oświadczeń w imieniu spółki jest upoważniony każdy z członków samodzielnie.

Na podstawie art. 70 § 1 k.p.c. w zw. z art. 67 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji obowiązany był wezwać stronę do uzupełnienia braków przed podjęciem dalszego postępowania, a w razie stwierdzenia niemożności uzupełnienia braków lub nieuzupełnienia braków w terminie zawiesić postępowanie na podstawie art. 174 § 1 pkt 2 k.p.c. Dalsze prowadzenie postępowania mimo braku prawidłowej reprezentacji strony doprowadziło do nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 2 i 5 k.p.c., ponieważ strona postępowania nie miała organu uprawnionego do reprezentacji i została tym samym pozbawiona możliwości ochrony swoich praw. Nie budzi zarazem wątpliwości, że w myśl art. 376 k.p.c. rozprawa przed sądem drugiej instancji odbywa się bez względu na niestawiennictwo jednej lub obu stron, jednak regulacja zawarta w powołanym przepisie nie może być rozpatrywana w oderwaniu od art. 214 § 1 k.p.c. (wyroki Sądu Najwyższego z: 13 września 2017 r., IV CSK 227/17, LEX nr 2372557; 13 kwietnia 2022 r., II USKP 150/21, Legalis nr 2765182), a chodzi o formalny brak możliwości obrony, bez względu na to, czy działanie strony w procesie mogłoby mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia meritum sporu.

Przy rozstrzygnięciu sprawy na uwagę zasługują m.in. następujące okoliczności:

- k. 301 wniosek dowodowy zainteresowanej spółki, w tym protokół nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników V. sp. z o.o. w W. z 31 maja 2019 roku na okoliczność wykazania udziału wspólników w spółce, w tym zakresu podejmowanych decyzji;
- k. 393 pismo procesowe wnioskodawcy D. K., że R. M. został odwołany z funkcji prokurenta spółki;

- k. 641 uchwała o zawieszeniu D. K. w czynnościach prezesa zarządu na okres do dnia 31 grudnia 2018 r.;
- k. 642 uchwała z 1 listopada 2018 r. o odwołaniu D. K. z funkcji prezesa zarządu;
- k. 706 umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z dnia 16 maja 2018 r.
- k. 733 pismo procesowe wnioskodawcy D. K. z 19 października 2020 r., że na mocy uchwały nr [...] zgromadzenie wspólników zawiesiło D. K. w czynnościach prezesa zarządu w okresie od 19 października 2020 r. (tom IV akt).

W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego (wyrok z 11 października 2012 r., III CSK 12/12, Legalis nr 606418) przyjmuje się, że pozbawienie strony możliwości obrony należy oceniać przez pryzmat konkretnych okoliczności sprawy i wprawdzie nie każde naruszenie przepisów postępowania prowadzi do nieważności postępowania, to należy wziąć pod uwagę okoliczność, iż uczestnictwo w procesie, podejmowanie czynności procesowych, udział w rozprawach i innych czynnościach do zakończenia postępowania w danej instancji jest prawem strony, a nie jej obowiązkiem (wyrok Sądu Najwyższego z 23 listopada 2023 r., II CZ 257/23, niepublikowany), natomiast powinnością sądu jest zapewnienie stronie możliwości uczestnictwa. Nadzór nad przestrzeganiem przepisów prawa w toku procesu należy do sądu i jeśli dojdzie do naruszenia tych przepisów, nawet bez winy sądu, to obiektywnie zaistnieje podstawa nieważności postępowania w postaci braku należytej reprezentacji i przez to pozbawienia możliwości działania (T. Wiśniewski, Zarzut nieważności postępowania (w:) System Prawa Procesowego Cywilnego. Tom III. Środki zaskarżenia, red. T. Ereciński, J. Gudowski, Warszawa 2013. s. 208 i n., M. Manowska (w:) A. Góra-Błaszczkowska (red.), Środki zaskarżenia. System Postępowania Cywilnego. Tom 5, Warszawa 2023, s. 639-640; M. Asłanowicz, Nadzwyczajne środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2023, rozdział III, § 2.1.4).

W konsekwencji Sąd Najwyższy stwierdza, że postępowanie przed Sądem Apelacyjnym było dotknięte nieważnością, co powoduje konieczność uchylecia zaskarżonego wyroku, zniesienia postępowania przed Sądem Apelacyjnym w podanym terminie i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Mając powyższe na uwadze, zaskarżony wyrok podlega uchyleniu z mocy art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 386 § 2 k.p.c. i 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[a!]